

TÜRKİYE VE DÜNYA UYGULAMALARINDAN ÖRNEKLERLE ANTI-DAMPİNG VERGİLER VE ETKİLERİ

Doç. Dr. Ersan ÖZ

Arş. Gör. Kübra Gözen BOZDOĞAN

ÖZET

Dış ticarete serbest ticaret politikası uygulanmasının birçok olumlu etkisinin yanı sıra olumsuz etkileri de mevcuttur. Bunlardan biride, ihracatçı bir firmanın malını normal değerinin altında bir fiyatla ihraç etmesi anlamına gelen dumpingdir. Dampingle ürün nedeniyle ortaya çıkan haksız rekabetin önlenmesi ve yerli üreticinin korunması nedeniyle dumpinge karşı vergi anlamına gelen anti-dumping vergisi de kaçınılmaz hale gelmektedir.

Dampinge karşı ilk uluslararası önlemler Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nda, daha sonra da Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde düzenlenmiştir. Türkiye'de ise bu konudaki ilk adım 1989 tarihinde kabul edilen İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Mevzuat ile atılmıştır.

Türkiye ve dünya uygulamalarından örneklerle Anti-dumping vergisinin ele alındığı bu çalışmada, dünya uygulamaları çerçevesinde AB, ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika Birliği gibi ülkeler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dumping, Anti-dumping, Vergi.

Jel Kodlar: K30, K34, K39.

ABSTRACT

Many positive effects of the implementation of free trade in foreign trade policy is also available, as well as negative effects. One of them, an exporting company, which means that goods exported at a price below the normal value of the dumping. Prevention of unfair competition caused by the dumped product and the protection of the domestic manufacturer

* Pamukkale Üniversitesi, İkt. İdr. Bil. Fak., Maliye Bölümü, ersanoz@pau.edu.tr, www.ersanoz.com

** Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İkt. Ve İdr. Bil. Fak., Maliye Bölümü, kubragozen_87@hotmail.com

of anti-dumping tax, anti-dumping tax, which means inevitably becomes.

The first international anti-dumping measures against the General Agreement on Tariffs and Trade, and later held at the World Trade Organization. In Turkey, the first step in this regard on the Prevention of Unfair Competition in Importation Legislation adopted in 1989, and has taken.

Turkey and the world of anti-dumping tax on sample applications discussed in this study, within the framework of international applications for EU, U.S., Canada, Australia, New Zealand and the South African Union, countries such as will be discussed.

Key Words: Dumping, Anti-dumping, Tax.

Jel Codes: K30, K34, K39.

1. GİRİŞ

Dünya ticaretinde önemli değişimlerin yaşandığı bir dönem olan yirminci yüzyılda, küreselleşme ile birlikte uluslararası ticaretin boyutu da hızla değişmiştir.

Uluslararası ticarete serbestliğin, uluslararası iş bölümünün sağlanabilmesi ticari engellerin kaldırılması ve serbest rekabetin sağlanması amacıyla uluslararası düzenlemelere önem verilmiştir. Bu doğrultuda öncelikli Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması, daha sonra da Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde uluslararası ticaretin genel kuralları belirlenmiştir.

Uluslararası ticaretin geliştirilmesine yönelik atılan adımlardan biriside, ekonomik kalkınma ve sanayileşme için özellikle de yeni kurulan üretim dallarının dış rekabete karşı korunması amacıyla yapılan düzenlemelerdir. Bu nedenle yapılan ve uluslar arası ticareti konu alan çeşitli anlaşmalarla dış ticarete serbestliğin sağlanması amaçlanmış ve dış ticarete bazı haksız rekabet biçimlerini önlemek için birtakım düzenlemelere yer verilmiştir.

Bu düzenlemelerden birisi de dumpingli ithalat ve dumpingli ithalata karşı alınacak anti-dumping önlemlerdir. Bir ürünün normal değerinin altında bir fiyatla satılması anlamına gelen dumpingin, artan önemi nedeniyle pek çok ülke bu konuya özel önem vermiş ve mevzuat çalışmaları yapmışlardır. Bu ülkelerin başında; AB, ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika Birliği gelmektedir.

Türkiye’de dumpingli ithalata karşı alınacak önlemler konusunda yapılan ilk yasal düzenleme, 1989 tarihinde kabul edilen 3577 sayılı Kanun, 89/14506 sayılı Karar ve Yönetmelikten oluşan ve konuya ilişkin idari ve

teknik prosedürü düzenleyen İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkındaki Mevzuattır.

GATT Uruguay Raundu ticaret müzakereleri sonucunda imzalanan nihai senet kapsamındaki Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması Türkiye tarafından 31.12.1994 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere onaylanmış ve bu nedenle İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Mevzuatın, DTÖ Anti-damping Anlaşması'nı geçerli kılacak şekilde yeniden düzenlenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla, 3577 sayılı Kanun'da değişiklik yapan 4412 sayılı Kanun 21.07.1999 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiştir. Kanun değişikliğinin ardından İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Karar ve İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik ile birlikte ulusal mevzuatın uyumlaştırılması süreci tamamlanmıştır.

Çalışmanın amacı Türkiye'de ve dünyada anti-damping uygulamalarının incelenmesidir. Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde, damping kavramı ve anti-damping vergisi detaylı bir şekilde açıklanmıştır. İkinci bölümde ise Türkiye ve dünya uygulamalarından örneklerle anti-damping vergisi ve etkileri incelenmiştir.

2.DAMPİNG KAVRAMI

Damping konusu ilgili literatürde farklı şekillerde tanımlanmıştır. Ancak bütün bu tanımların temeli farklı pazarlardaki fiyat ayrımcılığı kavramına dayanmaktadır (Krishna, <http://elibrary.worldbank.org>). Nitekim, Jacob Viner da dampingi ulusal piyasalar arasındaki fiyat farklılaştırılması olarak tanımlamıştır (Başkol 2010)

Damping, bir ürünün normal değerinin altında bir fiyatla, diğer bir ifadeyle, ihracatçı ülkede tüketime konu aynı veya benzer bir ürünün karşılaştırılabilir fiyatından daha düşük bir fiyatla ihraç edilmesidir.

Arthur Andersen'e göre ise damping; bir ülkenin herhangi bir malı kendi pazar değerinin (reel maliyetinin) altında bir fiyatla ihraç ederek, ithalatçı ülkelerdeki üreticiler aleyhine o ülkedeki pazar payını arttırması veya iç pazardaki fiyat seviyesini düşürmek amacıyla ülke içinde satılmayan malları dış pazarlarda ucuz fiyatlarla satmasıdır (Tuncer 2001, 12).

Başka bir tanıma göre ise damping, ithalatçı ülkedeki rakip firmaların maddi zararına yol açan, üretim maliyeti daha az olan ürünlerin ihraç edilmesidir (Peacock 2004, 3).

Bütün bu tanımlar doğrultusunda dumping, bir malın ihracata yönelik olarak, ihracatçı ülke iç piyasa fiyatının altında satılması uygulamasını ifade eder. Kısacası dämpinge, “ulusal piyasalar arasındaki fiyat farklılaştırması” da denilebilir. Eğer ihraç fiyatı ile ihracatçı ülkedeki iç tüketim fiyatı arasındaki karşılaştırma sonrasında, ikincisinin daha yüksek olduğu anlaşılırsa ürün dämpingli kabul edilir. Ancak dämping suçlamalarının geçerli sayılabilmesi, ithal ülkesinin sanayisi üzerinde somut ve tespit edilebilir zarar meydana geldiğinin kanıtlanması ile mümkündür.

Dämping deyiimi, başlangıçta üreticilerin yurt içinde satamadıkları malları, iç fiyatları kırmamak için dünya pazarlarına sürmeleri anlamında kullanılmıştır. Ancak giderek değişik şekiller ve farklı amaçlar ortaya çıkmıştır. Bunlar; dış pazarda yeni ticari ilişkiler kurmak veya geliştirmek, iç piyasayı bozmaksızın nakit ihtiyacını karşılamak, ihraç piyasasında daha güçlü bir rekabet düzeyine ulaşmak şeklinde sıralanabilir.

Dämping, arada bir yapılan (sporadic) dämping, yıkıcı (predatory) dämping ve sürekli (persistent) dämping olmak üzere üçe ayrılır. Bunlardan arada bir yapılan dämping dış pazara açılma şeklinde de tanımlanabilir. Şöyle ki, firmalar aşırı üretim nedeniyle geçici stok fazlası olması durumunda bu stokları eritmek amacıyla dış pazara yönelirler ve düşük fiyatlarla yaptıkları ihracat dämpinge yol açar ancak daha sonra stoklar eriyince bu durum düzelir ve normale döner.

Bazen büyük bir firma, dış piyasadaki rakiplerini ortadan kaldırmak için, fiyatlarını onların dayanamayacağı kadar düşürür, rakipler endüstriden çıktıktan sonra da monopolcü olarak aşırı şekilde yükseltir. Buna yıkıcı dämping denir. Öte yandan firmaların mallarını dış piyasalarda sürekli olarak iç piyasadadan daha düşük fiyatlarla satması durumu ise sürekli dämping olarak nitelendirilmektedir.

Dämping hangi şekilde ve ne nedenle olursa olsun milletlerarası ticarete zarar vermekte ve dünya refahını olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü dämping yapan firma bir malı dünyada değişik tüketicilere farklı fiyatlarla sunmaktadır. Arıza dämping ithalatçı ülkeye belki zarar vermez ve hatta tüketicinin de, düşük fiyat ödemesi nedeniyle lehine olabilir. Fakat yıkıcı öldürücü dämping, ithalatçı ülkede o malı üreten firmaları piyasadadan silmekte ve yok etmektedir. Bu sebeple devletler dämpinge karşı değişik önlemler almışlar ve bu amaçla anti-dämping yasalar çıkarmışlardır (Tuncer 2001, 10).

Ayrıca, ihracatçı firmaların mallarını yurt dışında iç pazarlardan daha dü-

şük fiyatla satmaları, uluslararası ticarete haksız rekabete yol açmaktadır. İç piyasasında damping yapılan ülkede üreticiler bundan büyük zarar görürler. Serbest fiyat mekanizması her ne kadar verimliliği artırsa da, ülke içindeki üreticilerin zor duruma düşmelerine, işlerini küçültmelerine veya terk etmelerine neden olur. Ayrıca uzun dönemde ülke için sosyal ve ekonomik sorunları da beraberinde getirir.

3. ANTI-DAMPİNG VERGİSİNİN TANIMI

Bazı koşulların gerçekleşmesi halinde, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması dış ticaret üzerinde sınırlamalara gidilmesine imkân vermiştir. Bu durumlardan birisi de konumuz olan damping uygulamasıdır. GATT (VI. Maddesi) ile kabul gören kurallara göre bir ülkenin diğer ülkelere karşı damping yapması durumunda bundan zarar gören ülke “anti-damping vergisi” koyma hakkını elde eder. Çünkü damping, haksız ticari bir uygulamadır.

Tarife dışı olan bu vergi ile yerli üreticinin haksız rekabet karşısında ezilmesi amaçlanır. Dampinge karşı verginin amacı devlete gelir sağlamak değildir. Burada amaç ekonomiktir. Yani zarar gören ülke ve firmanın maruz kaldığı zararının telafisidir. Böylelikle, verginin ekonomik etkisi kullanılarak iç piyasada üretim yapan firmanın zor durumdan kurtarılması amaçlanmaktadır.

Anti-damping uygulamaları, bütün ülkelerde yabancı firmalarla rekabet edemeyen yurtiçi firmaların korunması için yurtiçindeki politik unsurların korumacılık lehinde yaptıkları baskıların etkisi ile yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamıştır (Aktan ve Vural, <http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=2394>). Ayrıca, anti-damping vergisi ulusal sanayiye ve yerli ürünleri korumak amacıyla yanı sıra ithalatta haksız rekabeti önlemek için de kullanılan önemli bir araçtır.

Dampinge karşı vergi, dış ticaret vergileri içinde yer almasına rağmen dış ticaret işlemlerinden doğan olağanüstü, istisnai ve geçici nitelikte bir mükellefiyettir. Anti-damping vergide verginin konusu, marjinal maliyetin altında yurda ithal edilen dampingli ürünlerdir. Verginin mükellefi, teorik açıdan yabancı ülkedeki üretici veya malı ihraç eden kişi veya kuruluş olduğu halde, bunları vergilemek mümkün olmadığı için, zorunlu olarak mükellef varış ülkesindeki ithalatçı kişi ve kuruluş olacaktır. Gümrük vergileri ve gümrükten alınan diğer vergiler gümrük idareleri tarafından tahsil edildiği halde, dampinge karşı alınacak vergiler dış ticaret örgütlerine bağlı kuruluşlar tarafından yürütülmektedir (Acar 2003,114).

Anti-damping vergileri, damping ve benzeri uygulamalarla ihracatçının yerli endüstri üzerinde maddi zarara veya maddi zarar tehdidinde yol açtığı durumlarda haklı gerekçelere sahipmiş gibi görünse de bu vergilerinin uygulanması ve uygulama şekilleri ticareti engelleyici ve uygulamanın meşruiyetini ortadan kaldırıcı niteliğe sahiptir (Aktan ve Vural, <http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=2394>). Bu noktada uluslar arası fiyat farklılıklarını sadece anti-damping vergisiyle önlemek tam olarak doğru olmayacaktır. Çünkü anti-damping vergiler ile her ne kadar rekabet sağlanmaya çalışılsa da temelde yabancı firmalarla rekabet eden yerli firmalar korunmaktadır. Yani anti-damping vergiler rekabeti değil rekabet edeni koruyan bir uygulamadır.

3.1. Anti-damping Vergisinin Koşulları

Anti-damping uygulamaları, GATT ana sözleşmesinde belirtilen durumlarda ve ancak anlaşmada yöntemi gösterilen soruşturmalar sonucunda başlatılabilir. Sözü edilen bu düzenlemelere göre, her ülkedeki anti-damping soruşturmasını yapmakla görevli kurumlar, araştırma ve incelemelerde bulunur. Yapılan soruşturma sonucunda ihracatçının damping yaparak pazar bozulmasına neden olduğu ve yerli endüstriye zarar verdiği tespit edilirse ilgili ülkeye anti damping veya telafi edici vergi koyma hakkı doğar (Acar 2003,114).

Anti-damping vergisinin uygulanabilmesi için yabancı ihracatçıların faaliyetlerini kapsayan üç aşamalı bir soruşturmanın açılması gereklidir. İlk aşamada ilgili hükümet; dampingli ithalatın ilgililere zarar vermesi, maddi zarar verme ihtimali oluşması, pazar bozulmasına neden olması veya bir üretimin yapılmasını geciktirmesi durumlarına karşı soruşturma başlatır. İkinci aşamada soruşturmadan elde edilen ilk bilgilere göre zarara neden olan bir damping söz konusu ise geçici vergi konur ve son aşamada soruşturma neticesinde damping kanıtlanırsa geçici anti-damping vergisi kesinleşir. Soruşturma esnasında dampingli ithalat sebebiyle ilgili sektörde meydana gelen zararın kanıtlanması gerekir (Aktan ve Vural, <http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=2394>).

3.2. Anti-damping Vergisinin Etkileri

Anti-damping vergisinin gümrük vergileri gibi ekonomi üzerinde etkileri olması kaçınılmazdır. Bu etkileri mikro ve makro olarak ikiye ayırabiliriz. Mikro etki anti-damping vergisi uygulanan endüstri üzerinde gerçekleşirken, makro etki de tüm ekonomi üzerinde gerçekleşir. Anti-damping vergisinin etkilerini şu şekilde sıralayabiliriz (Beğen 2007, 23-24);

- a) Vergi konuluş amacına uygun şekilde damping yapmak suretiyle kötüye kullanılan fiyat farklılaştırmasını ortadan kaldırır.
- b) Anti-damping önlemler ülke üretim dalının korunması amacına hizmet etse de ithal malının fiyatının arttırılması veya ithal miktarının azaltılması, gibi nedenlerle bu üretim dalının serbest rekabet ortamını bozar.
- c) Tüketiciler daha ucuza mal alma imkanından mahrum kalır.
- d) Bazı yerli sanayi kollarının korumak amacıyla anti-damping vergisini araç olarak kullanılması verginin gerçek amacından çıkmasını neden olur.
- e) Bir damping soruşturmasının açılması ithalatçı ve ihracatçı için güven-sizliğe yol açar.
- f) Soruşturma açılması, dampingin uygulandığı kanıtlanmasa bile ihracatçı üzerinde caydırıcı, ticareti kısıtlayıcı bir etki yaratır. Ancak anti-damping vergi uygulamasında, verginin ihracatçıyı zor durumda bırakmamasına dik-kat edilmelidir. Yani konulan vergi ihracatçıyı elde ettiği avantajdan mahrum etmeli ancak bunu aşmamalıdır.

4. TÜRKİYE VE DÜNYA UYGULAMALARINDAN ÖRNEKLERLE ANTI-DAMPİNG VERGİLER

4.1. BAZI ÜLKELERDE ANTI-DAMPİNG UYGULAMALARI

Anti-damping vergisinin uygulama şekilleri uluslararası kurallar çerçevesinde ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bu nedenle bu başlık altında çeşitli anti-damping uygulamaları, ele alınan ülkeler açısından değerlendirilecektir.

4.1.1. Avrupa Birliği'nde Anti-damping Uygulamaları

Ülkeler açısından uygulanan anti-damping politikaları birbirlerinden farklı olabilir (Blonigen ve Prusa, 2001). Bu nedenle de anti-damping uygulamaları Avrupa birliği için önemli bir dış ticaret politikası aracıdır. Çünkü bu mevzuat toplulukta giderek artış gösteren korumacılık akımı doğrultusunda, en çok kullanılan önlemlerdendir.

Avrupa Ekonomik Topluluğunun ortak dış ticaret politikasının en önemli unsuru olan gümrük tarifesi 1968'de yürürlüğe girmiştir. 1 temmuz 1969 yılında ise; Avrupa Ekonomik Topluluğu ilk anti-damping tüzüğünü kabul etmiştir. Tüzüğün düzenlenmesinde 1967 Kennedy Round görüşmelerinde kabul edilen anti-damping kodu esas alınmıştır. Tüzüğün amacı; Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye olmayan ülkelere yapılan dampingli veya sübvansiyonlu ithalata karşı korunma sağlanmasıdır (Yücel 1990, 21).

Damping soruşturması sonucunda, Topluluk üyesi olmayan devletlerden Topluluğa yapılan ithalata karşı antidamping önlemlerin alınmasına karar verilebilmesi için üç koşulun gerçekleşmesi gereklidir. Bu koşullar, somut olayda damping yapılmış olması, bu damping sonucu zarar ortaya çıkmış olması ve topluluk menfaatinin dampainge müdahale edilmesini gerektirmesidir (Gürkan 2008, 12).

Avrupa Birliği tarafından anti-damping önlemlerinin kullanımı 1980'li yıllarla hızla artış göstermekle birlikte bu dönemden sonra bu önlemlerin sayısı sabit bir süreç izlemiştir. 1990 yılında yürürlükte 139 anti-damping önlemi mevcutken 1993 ve 1994 yılında bu sayı 150 civarına yükselmiş, 1997 ve 1998 yılında ise sırasıyla 141 ve 142'ye düşmüştür (Brenton, 2000).

AB üyesi olan İtalya'da dış ticaret, AB norm ve kurallarına göre yürütülmektedir. Serbest ticarete dayalı bir dış ticaret rejiminin bulunduğu İtalya da ithalat için herhangi bir izne ya da lisansa gerek yoktur. Anti damping ve anti sübvansiyon tedbirleri AB düzeyinde ve AB Komisyon'un içtihtatları çerçevesinde uygulanmaktadır (<http://www.musavirlikler.gov.tr/altde-tay.cfm?AltAlanID=476&dil=TR&ulke=I>).

Anti-damping önlemlerinin en fazla etkilediği ürün kategorileri demir ve çelik ürünleri, elektronik ürünler ve kimyasallardır (Brühlhart ve Matthews, 2007).

Tablo 1: Üretim Sektörü İtibariyle 1998-2007 Yılları Arasında AB Tarafından Açılan Anti-Damping Soruşturmaları

Ürün Grupları	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Toplam
Demir Çelik	15	18	7	16	5	-	13	4	-	6	84
Kimya	-	21	17	4	5	3	8	3	12	2	75
Elektronik	-	12	2	2	1	1	-	7	5	-	30
Tekstil	6	6	-	3	1	2	4	1	2	-	25
Diğ. Mekanik Ürünler	-	5	1	2	4	-	2	2	2	-	18
Diğ. Metaller	-	-	2	-	-	-	-	-	9	-	11
Kağıt, Ahşap	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Diğ. Ürünler	-	4	2	-	4	-	2	7	5	1	25
Toplam	21	66	31	27	20	7	29	24	35	9	269

Kaynak: Onur Elele, "Uluslar arası Ticarete Damping ve Anti-damping", s.95.

Tablo 1'de 1998-2007 yılları arasında Avrupa Birliği Tarafından açılan anti-

damping soruşturmalarının sektörler itibariyle dağılımı yer almaktadır. Bu tarihler arasında açılan toplam anti-damping soruşturması sayısı 269'dur. Bu rakam yıllık bazda ortalama 27 soruşturma açıldığının bir göstergesidir. Tabloya göre en çok soruşturma açılan ürün grubu ise demir çeliktir. Bunu kimya ürünleri takip etmektedir. Yukarıdaki tabloya göre 1998-2007 yılları arasında AB tarafından en çok soruşturmanın açıldığı yıl 1999'dur.

Antidamping vergisi uygulanmasında AB Konseyi'nin 2007 yılında onaylamış olduğu 452 no'lu tüzük önemli ayrıntılar içermektedir. Buna göre ütü masası ihraç eden Ukrayna'ya karşı anti-damping vergisi uygulanması kararı verilmiştir. Bu kapsamda, uygulanan antidamping oranı yüzde 9,9 olarak tespit edilmiştir. Ancak Ağustos 2008'de, Ukraynalı Eurogold Industries şirketi, kararların alındığı dönemden bu yana şartların değiştiğini öne sürerek, Avrupa Komisyonu'nun dosyayı yeniden gözden geçirmesi için talepte bulunmuştur. Araştırmalar sonucunda, dampingin söz konusu olduğu tespit edilmiştir ancak daha önceden bir hesap hatasının ortaya çıkması ile ütü masası ihraç eden Ukrayna'ya karşı uygulanan anti-damping oranı yüzde 7'ye indirilmiştir (<http://www.ikv.org.tr/images>).

Yine AB'nde anti-damping vergisinin uygulanmasına yönelik son dönemlerde dikkat çeken bir diğer kararı da Avrupa Komisyonu'nun Ocak 2009'da almış olduğu, Hindistan'dan ithal edilen polietilen tereftalat filmlere (PTF) uygulanan anti-damping oranlarını yöneliktir. Buna göre, Hindistan şirketlerine karşı uygulanan yeni oranlar yüzde 19,1 ve yüzde 5,4 arasında belirlenmiştir. (<http://www.ikv.org.tr/images>).

4.1.2. ABD' de Anti-damping Uygulamaları

ABD haksız ithalat ile mücadeleyi pek çok ülkede olduğu gibi hukuki bir çerçevede yürütmektedir. Dünya ticaretinde büyük paya sahip olan ABD bilindiği gibi liberal bir ticaret politikasını benimsemiştir. Ancak bunun yanı sıra ABD'nin korumacı önlemlere ilişkin birçok yasası da bulunmaktadır. ABD haksız ticari rekabete ilişkin kanunlarını GATT'tan önce çıkarmıştır ve ABD'nin kanunları esasında GATT'ın içeriğinden daha kapsamlıdır. Bu nedenle ABD uluslar arası anti-damping düzenlemelerine öncülük etmiş bir ülke konumundadır.

Anti-damping kanunları, ABD'de 1916 tarihinden beri uygulanmasına rağmen 1970'li yıllara kadar çok sık kullanılmamışlardır. Bu kanunlara göre iki temel şartın gerçekleşmesi ithal mallara anti-damping vergisi konulması gerektirir. Bunlar ABD'ye ihraç edilen mamulün normal değerlerinin altında bir fiyattan satılması ve bu ithalattan yerli sanayinin maddi zarar görmesidir.

Tablo 2: Amerika’da Sektörler Bazında Anti-Damping Önlemler (1996-2003)

Endüstri	Uygulama Sayısı
Çelikten imal edilen ürünler	100 (31,6 %)
Kimyevi ürün ilaçlar	55 (17,4 %)
Hammadde	49 (15,5 %)
İşlenmiş tarım ürünleri	27 (8,5 %)
Elektronikler	12 (3,8 %)
Mineraller	12 (3,8 %)
Çeşitli mamul mallar	8 (2,5 %)
Ahşap ürünler	3 (1,0 %)
Tekstil	3 (1,0 %)
Makine/Oto	2 (0,6 %)
Diğer	3 (1,0 %)

Kaynak: Jeffrey M. Drope and Wendy L. Hansen, “Anti-dumping’s Happy Birthday?”,s.466

ABD’de sektörlere göre anti-damping uygulamalarının yer aldığı Tablo 2’de görüldüğü üzere çelik sanayi %31,6’lık bir oranla en büyük paya sahiptir.

4.2.3. Kanada’da Anti-damping Uygulamaları

Kanada, 10.08.1904 tarihli Geçici Gümrük Tarifesi Kanunu ile dumping konusunda ilk düzenleme yapan devlettir. Kanada’ya ithal edilen malın ihraç fiyatı, ihraç eden ülkenin olağan piyasa fiyatının altında ise anti-damping gümrük vergisi konulacağı Kanun’un 19. Maddesinde düzenlenmiştir. Kanunda, anti-damping gümrük vergisinin konulabilmesi; ülke ekonomisi veya bir üretim dalının zarar görmesi koşuluna bağlanmıştır. Kanun ağırlıklı olarak Amerikan mallarına karşı uygulanmaktadır (Dirikkan 1996, 66).

Kanada, daha sonra 12.04.1907 tarihli Gümrük Tarifesi Kanunu’nda, bütün mallara anti-damping gümrük vergisi konulabileceği hükmüne yer vermiştir. 04.07.1921 tarihli Gümrük Kanunu’na, yukarıdaki hükümlerin yanı sıra ihracatçı ülkedeki olağan piyasa fiyatının, toptan satış fiyatı olacağı şeklinde bir koşul da eklenmiştir. 1955 yılında ise, devlet veya özel kişilerin verdiği primle ihraç edilen mallara prim miktarı kadar ek gümrük vergisi konulması şeklinde bir hüküm kabul edilmiştir. Daha sonra Kanada, GATT’a taraf olan ülkelerce yapılan 30.06.1967 tarihli Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması’nın VI. Maddesinin Uygulanması Hakkında Anlaşma’yı (Anti-damping Kodu) imzalamıştır ve 1968 yılı ile birlikte artık Kod hükümlerini uygulamıştır (Dirikkan 1996, 67).

Günümüzde ise Kanada da anti-damping ve telafi edici vergiler ile ilgili mevzuat İthalat Özel Önlemler Yasası'nda [The Special Import Measures Act (SIMA)] düzenlemiştir. Bu yasaya göre(SIMA) dampingin varlığı iki aşamaya bağlanmıştır. İlk aşama, Kanada Sınır Hizmetleri Kurumu (CBSA) tarafından yürütülür ve damping ve sübvansel olup olmadığının soruşturulmasıdır. İkinci aşama ise Kanada Uluslararası Ticaret Mahkemesi (CITT) tarafından yürütülen bir ekonomik araştırma ile damping veya sübvansel den bir yararlanma olup olmadığının incelenmesidir (http://www.taxand-tradelaw.com/anti-dumpingcountervailing_duties.html).

Kanada da son zamanlarda göze çarpan önlemlerden birisi 19.04.2011 tarihinde alınan bir kararla, Çin Halk Cumhuriyeti'nden (ÇHC) ithal edilen çelik ızgaralara anti-damping ve telafi edici vergilerin uygulanacak olmasıdır. Söz konusu karar, Fisher&Ludlow Ltd. şirketinin şikayeti üzerine yapılan inceleme sonucunda, paslanmaz çelik ızgarada damping ve sübvansiyon uygulamasının yerli sanayide zarara neden olduğunun anlaşılması üzerine alınmıştır (<http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=ulusticgundem&icerik=8327E668-D8D3-8566-4520900E67DA3A2E>)

4.2.4. Avustralya'da Anti-damping Uygulamaları

Avustralya'da anti-damping uygulamaları Dünya Ticaret Örgütü kuralları çerçevesinde yürütülmektedir. Anti-damping vergisi, bir ihracatçının ürünü kendi ülkesinde satılan yurt içi fiyattan daha düşük bir fiyata Avustralya'ya ihraç etmesi halinde uygulanmaktadır.

Avustralya-Yeni Zelanda arasında 1983 yılında yürürlüğe giren Daha Yakın Ekonomik İlişkiler Ticaret Anlaşması ile iki ülke arasındaki karşılıklı ticarete konu olan mallar gümrük vergisinden, miktar kısıtlamalarından, anti-damping vergisinden ve telafi edici vergiden ve benzer uygulamalardan muaf tutulmuştur.

Avustralya'nın 31 Temmuz 2010 itibariyle ithalatta anti-damping veya eş etkili vergiler alanında almış olduğu önlemler, madde adı ve ülke olarak, Tablo 3'de belirtilmiştir.

Tablo 3 : Mevcut Anti-Damping veya Eş Etkili Önlem Uygulamaları (31 Temmuz 2010 itibariyle)

MADDE İSMİ	GTİP NO	ÜLKE	ÖNLEM	SONA ERME TARİHİ
Amonyum nitrat	3102.30.00/05	Rusya	D*	25/05/11**
Konyak	2208.20.10/75/76/77	Fransa	C	08/03/12
Kurutulmuş veya işlenmiş kuş üzümü	0806.20.00/29	Yunanistan	D	15/01/14
Dichlorophenoxy-asetik asit (2,4-D)	2918.99.00/43/44/48 3808.93.00/14/16	Çin	D	23/03/13**
Karton (Greyback cartonboard)	4810.13.90/56 4810.19.90/57 4810.29.90/64 4810.29.90/80 4810.99.00/85	G. Kore G. Kore	D P.U. – D	28/7/15** 28/7/15**
Geosentetik kil şilteler	6815.99.00/09	Almanya	D	15/10/14
Demir ve çelikten borular	7306.61.00/21/22/23/ 90 7306.69.00/26/27/28/ 30 7306.30.00/31/32/33/ 34/35/36/37	Çin Çin	D P.U. – D	25/12/12 14/05/12
Demir ve çelikten değirmen makineleri	8474.90.00/28	Kanada	D	18/09/13**
Mobil Çöp Tenekesi	3924.90.00/09/10	Malezya	D	06/11/11
Ananas Meyvesi	2008.20.00/26/28	Filipinler Tayland	D D	11/10/11 18/10/11**
Ananas Meyvesi	2008.20.00/27/28	Çin Filipinler Tayland	D D D	11/10/11 14/11/11 18/10/11**
Polyethylene, linear düşük yoğunluklu	3901.10.00/01 3901.90.00/06	Tayland	D	04/12/13**
Polyvinyl chloride homopolymer resin (PVC)	3904.10.00/18	A.B.D Japonya	D* D*	23/01/12** 22/10/12**
Konserve Mantar	2003.10.00/81/82	Çin	D	13/01/11
Jantlar	8708.70.99/80/81	Çin Çin	D P.U. – D	01/01/14 31/12/13
Silikon emülsiyon beton karışımı	3824.40.00	A.B.D.	D*	14/04/15
Sodium hydrogen carbonate (sodium bicarbonate)	2836.30.00/27	Çin	D*	03/11/10

D : Dumping P.U : Price Undertaking

(*) : Geçici önlem (**) : İlk 5 yıllık başlangıç süresini aşan önlemler

Kaynak: Australian Customs Dumping Notices (ACDNs 2009)25, http://www.customs.gov.au/webdata/resources/notices/ACDN_2009_25.pdf

Tablo 3'e göre 31 Temmuz 2010 itibariyle Avustralya tarafından dumping için önlem alınan ülkelerin başında Çin gelmektedir zira alınan 17 önlemden 7'si Çin'e yöneliktir.

4.2.5. Yeni Zelanda'da Anti-damping Uygulamaları

Yeni Zelanda da, ilk kez 31.11.1905 tarihli "Yeni Zelanda Tarımsal Araç İmal, İthal ve Satış Kanunu" (New Zealand Agricultural Implement Manufacture, Importation and Sale Act) ile bazı hükümler getirilmiştir. Buna göre; tarım araçlarının düşük fiyatla Yeni Zelanda'ya ithal edilmesi ve haksız rekabet yapılması halinde devlet Yeni Zelanda'daki araç üreticilerine üretim primi verebilecektir. Farklı olarak buradaki uygulamada dampingli veya düşük fiyatlı ithalat yapıldığında ek vergi koymak değil, ülke yararlarının, üreticilere prim verilmesi suretiyle güvenlik altına alınması tercih edilmiştir. 22.12.1921 tarihli Gümrük Değeri Kanunu'nda anti-damping konusunda özel hükümler vardı. "Buna göre, Yeni Zelanda'da üretilen türde malların ithalinde ihracatçıya ödenen gerçek satış fiyatı aynı zamandaki iç değerinden daha düşükse dampingin varlığı kabul edilirdi ve anti-damping gümrük vergisi alınabilirdi. Ancak önlemlerin alınmasında kamu yararı koşulu da aranmaktaydı. Bu Kanun'da kur farkı dampingi için de özel bir gümrük vergisi öngörülmekteydi. Fakat 08.04.1925'de yapılan değişiklikle bu tür dampinge karşı önlem alınabileceğini öngören hüküm kaldırılmıştır (Dirikan 1996, 68).

4.2.6. Güney Afrika Birliği'nde Anti-damping Uygulamaları

Güney Afrika, Kanada ve ABD gibi ülkelerden sonra, dampinge karşı önlem alınması için mevzuat hazırlayan ilk ülkeler arasındadır. Güney Afrika; Tokyo Görüşmeleri neticesinde yenilenen Anti-damping Kod'unu imzaladığından, damping yapılan ürünlerin gümrük vergilerini arttırma yoluna gitmiştir.

1990'lı yıllarla birlikte Güney Afrika'nın yoğun bir şekilde anti-damping vergilerine başvurduğu görülmektedir. İlk zamanlar korumacı bir niteliğe sahip olan Güney Afrika'nın ekonomi politikası 1994 yılında bir dönüşüm yaşamış ve bu tarihte DTÖ ile imzalanan anlaşma, ithalat tarifelerinin azaltılmasını beraberinde getirmiştir. Güney Afrika, tarife yapısını DTÖ kuralları ve GATT-Uruguay Round Anlaşması çerçevesinde düzenlemiştir. Güney Afrika Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, ülkenin çıkarlarına uygun şekilde ithalat ve ihracatı düzenlemeye, yasaklamaya ve sınırlandırmaya yetkilidir. İthalat mevzuatına göre; bazı ürünlerin ithali izne bağlıdır (Beğen 2007,36).

Yaşanan değişim neticesinde ülke; anti-damping soruşturması açma ve uygulama bakımlarından ön sıralara geçmiştir. Anti-damping soruşturmaları, Güney Afrika pazarına girişteki önemli engellerden birisi haline gelmiştir (Güney Afrika Cumhuriyeti Yıllık Raporu 2005, 22).

DTÖ verilerine göre Güney Afrika 2005 yılının ilk yarısında dünyada en fazla anti-damping soruşturması açan ülke konumundadır. 2005'in ilk yarısı toplam 17 tane soruşturma açılmıştır. Yine 2007 yılı Ocak-Haziran döneminde üç yeni anti-damping soruşturması başlatmış ve aynı dönem içerisinde bir adet anti-damping vergisi yürürlüğe koymuştur.

5.2. TÜRKİYE'DE ANTI-DAMPİNGE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye'de 4458 Sayılı Gümrük Kanunu ile buna göre çıkarılan Gümrük Yönetmeliğinde dumping ve anti dumping vergi kavramları geçse de, yasada dumpinge karşı alınacak tedbirler hakkında konulmuş herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak dumpinge karşı alınacak önleyici hükümleri 01.07.1989 tarih ve 3577 Sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine Hakkında Kanun içinde görmek mümkündür.

Bu Kanunda 21.7.1999 tarih ve 4412 sayılı kanunla bir takım değişiklikler yapılmıştır. Sözü edilen kanunun 1'inci maddesinde kanunun amacı; ithalatta haksız rekabet hallerinde dumpinge veya sübvansiyona konu olan ithalatın sebep olduğu zarara karşı bir üretim dalının korunması amacıyla yapılacak işlemlere, alınacak önlemlere, gerekli ilke ve uygulama kararlarını verecek bir kurul oluşturulmasına ve bunun görevlerine ilişkin usul ve esaslar, olarak belirtilmiştir.

Damping kanunda "bir malın Türkiye'ye ihraç fiyatının, benzer malın normal değerinin altında olması", diye tarif edilmiştir (Md.2). Kanun'da tedbirlerin alınması için üç nedenin varlığından söz edilmiştir. Bunlar dumpinge konu olan ithalatın, Türkiye'de bir üretim dalında; maddi zarara yol açması ve bir üretim dalının kurulmasını fiziki olarak geciktirmesidir (Md.3).

Ekonomi Bakanlığı İthalat Genel Müdürlüğü Damping ve Sübvansiyon Araştırma Dairesi şikayet üzerine veya gerektiğinde re'sen dumping incelemesi yapabilir. Bu konudaki şikayeti yukarıdaki nedenlerin varlığını iddia eden üreticiler veya üretim dalı adına hareket eden gerçek veya tüzel kişi veya kuruluşlar yazılı olarak yapabilirler (Md.4). Genel Müdürlük verilen bilgi ve belgeler veya mevcut diğer bilgiler altında ön incelemeyi yapar ve soruşturma açılıp açılmayacağı hakkında Kurula teklif sunar. Soruşturma açıldığında soruşturmayı yürütür ve önlemlerle ilgili kurula teklifini iletir.

Yapılan soruşturma sonucunda Kurul tarafından belirlenen ve Bakanlıkça onaylanan dumping marjı kadar dumpinge konu malın ithalinde dumpinge karşı vergi alınır. Ortaya çıkan zararın telafisinin dumping marjı miktarından daha az vergi konulması ile mümkün olabileceğinin belirlenmesi halinde bu oran veya miktarda vergi uygulanır (Md.7).

Anti-damping vergisinin mükellefi; dampinge konu malı ithal eden gerçek ve tüzel kişilerdir. Bu vergiler gümrük idarelerince, ithalde alınan diğer vergilerden ayrı olarak tahsil olunur veya teminata bağlanır.

Ayrıca 4067 Sayılı Kanunla onaylanan Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması Eki GATT 1944'ün VI. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma (Anti-Damping Anlaşması)'da bu konuda geçerlidir.

5.3. TÜRKİYE'DE ANTI-DAMPİNG UYGULAMALARI

Dampinge karşı vergi konulabilmesi için, dampinge konu olan ithalattan maddi zarar gördüğünü veya maddi zarar tehdidi altında bulunduğunu veya bu tür ithalatın bir üretim dalının kurulmasını fiziki olarak geciktirdiğinin iddia eden üreticilerin veya üretim dalı adına hareket eden gerçek veya tüzel kişi veya kuruluşların Ekonomi Bakanlığı İthalat Genel Müdürlüğü'ne yazılı olarak başvurmaları gerekmektedir.

Genel Müdürlük bu şikayet üzerine ön inceleme yapmak ve ithalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu'nca soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde bu soruşturmayı yürütmekle yükümlüdür. Kurul tarafından soruşturulma sırasında yeterli delil olması halinde geçici önlem kararı alınabilmekte ve bakanlığın onayına sunulmaktadır. Soruşturma sonucunda kesin önlem kararı alınması gerekiyorsa yine bu karar bakanlığın onayına sunulmakta ve dampinge karşı vergi uygulamasına başlanmaktadır (Md.6).

Geçici önlem, şikayete ilişkin soruşturma sırasında dampingli ithalatın varlığı ve bu ithalatın zarara neden olduğu konusunda ön belirlemeler yapılması halinde, soruşturma süresince zararın önlenmesi amacıyla damping marjı veya zararı ortadan kaldırmaya yetecek daha az bir oran veya miktarda teminat şeklinde alınan önlemdir (Gümüş, 2005).

Kesin önlem ise, soruşturma sonucunda dampingli ithalatın varlığı ve bu ithalatın zarara neden olduğu belirlendiğinde bu zararın önlenmesi amacıyla damping marjı kadar veya zararı ortadan kaldıracak kadar daha az bir oran veya miktarda kesin olarak tahsil edilen dampinge karşı vergi uygulamasıdır (Gümüş, 2005).

5.3.1. Türkiye Tarafından Açılan Damping Soruşturmaları

Türkiye'de 1980 yılından sonra değişen dış ticaret politikasının da etkisiyle anti-damping uygulamalar önemli hale gelmiştir. Anti-damping uygulamaları anlaşmalar ile sıkı koşullara bağlanmıştır. Çünkü bu önlemlerin gizli korumacılık tedbiri olarak kullanılması tehdidi vardır (Beğen 2007, 57). Ayrıca bu konudaki uygulamalar, DTÖ Anti damping Anlaşması'na uygun

olarak ve İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Mevzuat hükümleri doğrultusunda yürütülmektedir. Mevcut mevzuata bağlı kalmak koşuluyla; ister AB üyesi, isterse başka bir ülke olsun Türkiye soruşturma açabilmektedir.

Türkiye’de 1989 tarihinde Anti dumping Kanunu’nun kabulü, anti dumping soruşturmalarının açılması için başlangıç olmuştur. 1989 yılından 1994 yılına kadar açılan soruşturma sayısı 65’tir. Bu soruşturmalar sonucunda 16 tane geçici vergi, 25 tanesi kesin vergi uygulaması başlamıştır. Bu yıllar itibariyle soruşturmaların ülkelere göre dağılımı incelendiğinde; Doğu Avrupa ve Güneydoğu Asya çıkışlı ürünler dampire suçlanan ürünlerin başında gelmektedir. Yine bu tarihler arasında en fazla soruşturmaya maruz kalan ülkeler sırasıyla; Çin Halk Cumhuriyeti, Romanya ve Tayvan’dır (Kanatbüken 1995, 144-146).

DTÖ verilerine göre Türkiye, 1995-2004 yılları arasında 89 adet dampire karşı önlem almıştır. Alınan önlemlerin sayısında 1999 yılında artış olduğu, izleyen yıllarda da bu artışın devam ettiği gözlemlenmiştir (Akgün 2005, 117).

2001- 2006 yılları arasında ise 117 adet dampire karşı vergi şeklinde kesin önlem uygulanmıştır. En fazla önlem Çin Halk Cumhuriyetine (34) karşı alınmıştır. 2003 yılı diğer yıllardan farklı olarak; ABD ve AB üyesi ülkelere karşı önlemlerin alındığı bir yıl olmuştur (<http://www.dtm.gov.tr/ITHALAT/damping/tablolalar/vergiler.xls>).

Tablo 4: Türkiye Tarafından Açılan Damping Soruşturmaları (2010-2011)

Madde İsmi	G.T.U.P.	ÜLKE	Önlem Resmî Gazete Tarihi	Önlem Oranı(CIF%) / Miktarı	Önlem Türü	Normal Süre Dolum Tarihi
Adi metallerden teller, kaplanmış çubuklar (özülü teller)	8311.20.00.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	28.07.2011	21,42%-28,87%	DK	28.07.2016
Teller - Bakır Teller (Bakır Filmaşın)	7408.11	Ukrayna	28.07.2011	6,9%	DK	28.07.2016
Teller - Bakır Teller (Bakır Filmaşın)	7408.11	Rusya Federasyonu	28.07.2011	3%	DK	28.07.2016
Lastikler - Ağır Vasıta Radyal Dış Lastikleri / Konvansiyonel Dış Lastikleri / İş Makinaları için Dış Lastikler / Zıral Araçlar için Dış Lastikler	4011.20 4011.62.00.00.00 4011.63.00.00.00 4011.69.00.00.00 4011.93.00.00.00 4011.94.00.00.00 4011.99.00.00.00 4011.61.00.00.00 4011.92.00.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	21.06.2011	60%	DK	12.06.2016
Zincirler - Patına Zinciri	7315.20.00.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	03.05.2011	1500 \$/Ton	DK	03.05.2016
Pentaeritrol	2905.42.00.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	03.05.2011	270 \$/TON	DK	03.05.2016
Klimalar - Duvar Tipi Split Klimalar / Duvar Tipi Split Klimalar Dış Ünitesi / Duvar Tipi Split Klimalar İç Ünitesi	8415.10.90.00.00	Vietnam	04.01.2011	25%	DK(ÖK)	
	8415.90.00.90.00	Endonezya	04.01.2011	25%	DK(ÖK)	
	8415.10.90.00.00	Filipinler	04.01.2011	25%	DK(ÖK)	
	8415.90.00.90.00	Pakistan	04.01.2011	25%	DK(ÖK)	
Matkap Uçları / Parmak Frezeler	8207.50.60.00.00 8207.70.31.00.19	Çin Halk Cumhuriyeti	31.12.2010	6 \$/KG / 10 \$/KG	DK	31.12.2015
	7019.11.00.00.00 7019.12.00.00.00 7019.19.10.00.00 7019.19.90.00.00 7019.31.00.00.00 7019.90.91.00.00 7019.90.99.10.00	Çin Halk Cumhuriyeti	31.12.2010	20,2-23,75	DK	31.12.2015

Suni Deri - Poliüretanla Svanmış, Kaplanmış, Lamine Edilmiş- Deri Taklidi	5903.20.10.10.00 5903.20.10.90.00 5903.20.90.10.00 5903.20.90.90.00	Çin Halk Cumhuriyeti	31.10.2010	1 \$/KG / KG / 2,2 \$/KG / 2,2 \$/KG	DK	31.10.2015
Çakmağlar - Doldurulabilen Gazlı Cep Çakmağı	9613.20.00.00.19	Çin Halk Cumhuriyeti	31.10.2010	0,05 \$/ADET	DK	31.10.2015
Fermuarlar - Kayarak İşleyen	9607.11 9607.19	Çin Halk Cumhuriyeti	31.10.2010	3 \$/KG	DK	30.20.2015
Halat ve Kablolar - Kapalı Halatlar Dahil	7312.10.81.00.00 7312.10.83.00.00 7312.10.85.00.00 7312.10.89.00.00 7312.10.98.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	30.10.2010	1 \$/KG	DK	21.07.2015
Halat ve Kablolar - Kapalı Halatlar Dahil	7312.10.81.00.00 7312.10.83.00.00 7312.10.85.00.00 7312.10.89.00.00 7312.10.98.00.00	Rusya Federasyonu	21.07.2010	0,5 \$/KG	DK	21.07.2015
İplikler - Metalize İplikler (Dokunmaya Elverişli İpliklerden, Gipe Edilmiş olsun olmasın)	5605.00	Çin Halk Cumhuriyeti	21.07.2010	2,2 \$/KG	DK	21.07.2015
İplikler - Metalize İplikler (Dokunmaya Elverişli İpliklerden, Gipe Edilmiş olsun olmasın)	5605.00	Çin Tayvanı	21.07.2010	2,2 \$/KG	DK	21.07.2015
İplikler - Metalize İplikler (Dokunmaya Elverişli İpliklerden, Gipe Edilmiş olsun olmasın)	5605.00	Güney Kore	21.07.2010	2,2 \$/KG	DK	21.07.2015
İplikler - Metalize İplikler (Dokunmaya Elverişli İpliklerden, Gipe Edilmiş olsun olmasın)	5605.00	Hindistan	21.07.2010	2,2 \$/KG	DK	21.07.2015
Menteşeler / Sabit Askılıklar, Şapka Askıları, Dirsekleri / Çekmece Rayları	8302.10.00.00.00 8302.50.00.00.00 8302.42.00.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	20.07.2010	1,64 \$/KG - 1,64 \$/KG - 0,75 \$/KG	DK	
Lastikler - Bisiklet İç/Dış Lastikleri	4011.50.00.00.00 4013.20.00.00.00	Çin Tayvanı	17.07.2010	30%-44%	DK	17.07.2015
Lastikler - Bisiklet İç/Dış Lastikleri	4011.50.00.00.00 4013.20.00.00.00	Sri Lanka	17.07.2010	50%-44%	DK	17.07.2015
Lastikler - Bisiklet İç/Dış Lastikleri	4011.50.00.00.00 4013.20.00.00.00	Vietnam	17.07.2010	30%-44%	DK	17.07.2015
Lastikler - Motosiklet İç/Dış Lastikleri	4011.40 4013.90.00.00.11	Çin Tayvanı	17.07.2010	6%-21%	DK	17.07.2015
Lastikler - Motosiklet İç/Dış Lastikleri	4011.40 4013.90.00.00.11	Vietnam	17.07.2010	29%-49%	DK	17.07.2015

Belirli Salon Tipi Sıcak ve Soğuk Hava Cihazları	8415.83.00.90.00	Çin Halk Cumhuriyeti	31.05.2010	0,3427	DK	31.05.2015
Bebek Arabaları / Yanlız Şaşılar	8715.00.10.00.00 8715.00.90.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	23.05.2010	12 \$/ADET- 8 \$/ADET	DK	23.05.2015
Zincirler - Muhtelif Matsal Halkalı Zincirler ve Aksamları	7315.11.90.00.11 7315.11.90.00.19 7315.12.00.00.11 7315.12.00.00.19 7315.19.00.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	23.05.2010	1200 \$/Ton	DK	23.05.2015
Cam Kapak	7010.20.00.00.00	Endonezya	23.05.2010	0,14-0,50 \$/kg	DK	23.05.2015
Cam Kapak	7010.20.00.00.00	Hong Kong	23.05.2010	0,91\$/kg	DK	23.05.2015
Cam Kapak	7010.20.00.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	23.05.2010	0,91\$/kg	DK	23.05.2015
Mono Etilen Glikol (MEG)	2905.31.00.00.00	Suudi Arabistan	02.05.2010	4%-20%	DK	02.05.2015
Mono Etilen Glikol (MEG)	2905.31.00.00.00	Kuveyt	02.05.2010	6%-20%	DK	02.05.2015
Mono Etilen Glikol (MEG)	2905.31.00.00.00	Bulgaristan	02.05.2010	20%	DK	02.05.2015
Mensucat - Suni veya sentetik iplerden belirli mensucat veya tekstil ürünü	5407...; 6005.31.10.00.00; 6005.32.10.00.00; 6005.33.10.00.00; 6005.34.10.00.00; 6006.31.10.00.00; 6006.32.10.00.00; 6006.33.10.00.00; 6006.34.10.00.00; 5810.92.10.00.00; 5810.92.90.00.00; 6303.12; 6303.92	Çin Halk Cumhuriyeti	11.04.2010	70,44 (Azami 5 \$/kg)	DK	11.04.2015
Boru Bağlantı Parçaları - Demir veya Çelikten Belirli	7307.91.00.00.00 7307.93.11.00.11 7307.93.11.00.12 7307.93.19.00.00	Çin Halk Cumhuriyeti	22.01.2010	663 \$/Ton	DK	22.01.2015

DK : Dampinge Karşı Önlem

DK (ÖK) :Önlemlerin Etkisiz Kılınmasına Soruşturması Sonucu Dampinge Karşı Önlem

Kaynak: <http://www.ekonomi.gov.tr/ficpolitika/index>

Tablo 4'e göre 2010-2011 yılları arasında 39 adet dumpinge karşı vergi şeklinde kesin önlem uygulanmıştır. En fazla önlem Çin Halk Cumhuriyetine (17) karşı alınmıştır. En çok önlem alınan ürünler arasında ise lastikler ve iplikler gelmektedir.

Dünya genelinde, bünyesinde barındırdığı birtakım avantajlar ve temel politikaları yüzünden, ülkelerin dumpingli ithalatından endişe duyduğu bir ülke olan Çin yerli üreticimiz, özellikle tekstil ve konfeksiyon sektörümüz için ciddi bir tehdittir. Mevcut tehlikeye karşı Ekonomi Bakanlığı çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalardan biri de 2011 yılının Temmuz ayında Çin'den gelen ucuz tekstil ürünleri için %17-30 arasında ek vergi getirilmesidir.

Tümü 2011 yılında açılmış olan 15 adet dumping soruşturması devam etmektedir. Bu soruşturmalar Çin Halk Cumhuriyeti (5), Suudi Arabistan, Romanya, Endonezya (3), Bulgaristan, Hindistan, Tayland, Brezilya, Güney Kore'ye karşı açılmıştır.

6.SONUÇ

Bir ürünün normal değerinin altında bir fiyatla ihraç edilmesi anlamına gelen dumping hangi şekilde ve ne nedenle olursa olsun milletlerarası ticarete zarar vermekte ve dünya refahını olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü dumping uluslararası ticarete haksız rekabete neden olmaktadır. İç piyasasında dumping yapılan ülkede üreticiler bundan büyük zarara uğrarlar. Her ne kadar serbest fiyat mekanizması verimliliği artırsa da, ülke içindeki üreticilerin zor duruma düşmesi ve işlerini küçültmeleri ve terk etmeleri uzun dönemde ülke için sosyal ve ekonomik sorunları beraberinde getirir. Bu nedenle ülkeler dumpinge karşı korunma yolu olan anti-dumping vergisine başvururlar.

Daha öncede bahsedildiği gibi anti-dumping vergiler Gümrük Tarifeleri ve Ticareti Genel Anlaşması (GATT)' nda ele alınmıştır. Dumpinge karşı vergide de devletler, vergileme yetkisini kullanırlar, ancak burada GATT gibi milletlerarası bir örgütün koyduğu kurallar ile ikili veya çok taraflı anlaşmalar da devletlere dumpinge karşı vergi koyma açısından yetki ve onay verir. Burada belirtilmesi gereken önemli bir husus da dumpinge karşı verginin amacıdır. Anti-dumping vergilerinin amacı, devlete gelir sağlamak değildir. Bu vergi, ithalat dolayısıyla zarara uğrayan yerli sanayiciyi korumaya yönelik tarife dışı bir vergidir. Görüldüğü üzere burada verginin ekonomik etkisi kullanılarak iç piyasada üretim yapan firmanın zor durumdan kurtarılması amaçlanmaktadır. Diğer taraftan da uluslararası fiyat farklılıkları yaygın bir olaydır ve tek başına anti-dumping uygulamalarını haklı çıkaramaz. İlk ba-

kışta rekabeti sağlamaya çalışan bir uygulama gibi görünmesine rağmen anti-damping uygulamaları yabancı firmalarla rekabet eden yerli firmaları korumaktadır, yani rekabeti değil rekabet edeni koruyan bir uygulamadır.

Bu vergilerin konulması milli ekonomi için avantajlı gibi gözükse de olay bu kadar basit değildir. Çünkü özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin yurt dışına bağımlılığı yüksek olduğu için ilgili ülkelerin aynı türde vergilerle karşılık vermesi durumunda olay bu tür ülkelerin aleyhine olabilir. Bu nedenle de damping soruşturmalarının iç hukuka uygun olduğu kadar, GATT düzenlemelerine de uyumlu olması gereklidir. Her ne kadar vergi devletin hükümlerlik hakkı ile ilgili olsa da bu tip vergilerde bu hakkın sınırları bellidir.

Anti-damping vergi uygulamasında dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da, verginin ihracatçıyı zor durumda bırakmamasıdır. Yani konulan vergi ihracatçıyı elde ettiği avantajdan mahrum etmeli ancak bunu aşmamalıdır. Çünkü soruşturma açılması, dampingin uygulandığı kanıtlanmasa bile ihracatçı üzerinde caydırıcı, ticareti kısıtlayıcı bir etki yaratır. Ayrıca anti-damping vergiler konulduğunda bunların yansıtılabilir özellikleri de dikkate alınmalıdır. Bu vergiler nihai tüketicilere yansıtıldığı ölçüde vergide adalet prensibini ihlal edecektir.

Türkiye açısından anti-damping vergilerin uygulandığı ülkelere baktığımızda en fazla önlemin Çin'e karşı alındığını görmekteyiz. 2000'li yılların yükselen trendi olarak değerlendirilen Çin ihracat konusunda Türkiye'nin son yıllarda en çok ilişki içerisinde bulunduğu ülkedir. Çin'de gerek iş gücünün ve gerekse hammaddenin ucuz olması Türkiye açısından cazip bir pazar olma niteliğini artırmaktadır. Ancak bu durumun Türkiye'deki yatırımcılar açısından olumsuz sonuçlar doğuracağı da açıktır. Bu nedenle Çin'e karşı uygulanan anti-damping uygulamaları yoğunluk teşkil etmektedir.

Dünya ekonomik yapısı içinde dampinge karşı verginin öneminin artacağını ve daha birçok eşyanın ithalatında giderek daha fazla dampinge karşı verginin konulacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

7.KAYNAKÇA

- Acar M. G. 2003. "Damping Karşı Vergi". Vergi Dünyası. S.261: 113-116.
- Akgün S. 2005. "Damping Karşı Önlemlerin Sayısal Gelişimi ve Bu Önlemlerin Ülkemiz İçin Önemi". Dış Ticarete Durum. S.58: 116-122.
- Aktan C. C. ve İ. Y. Vural. Rekabet Dizisi: 1 Yeni Ekonomi ve Rekabet. TİSK Yayınları. <http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=2394>, 20.06.2012.

Australian Customs Dumping Notices. 2009. http://www.customs.gov.au/webdata/resources/notices/ACDN_2009_25.pdf, 20.06.2012.

Başkol, M. O. 2010. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesinde Anti-dumping Soruşturmalarının Etkinliği. Ekonomi Bilimleri Dergisi. Cilt 2, S.1. http://www.sobiad.org/eJOURNALS/dergi_EBD/arsiv/2010_1/12murat%20ozan-baskol.pdf, 15.11.2011.

Beğen, Ş. 2007. Ülkemizde Damping ve Anti-damping Vergisi Uygulamasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı. Ankara.

Blonigen, B. A. ve T. J. Prusa. 2001. "Anti-dumping". National Bureau of Economic Research. 1050 Massachusetts Avenue, Cambridge. MA 02138. <http://www.nber.org/papers/w8398.pdf>, 15.11.2011.

Brenton, P. 2000. The Changing Nature and Determinants of EU Trade Policies,

CEPS Working Document. No:150. www.ceps.eu/ceps/download/776, 20.06.2012.

Brühlhart, M. and A. Matthews. 2007. "EU External Trade Policy", <http://www.hec.unil.ch/mbrulhar/papers/elagraa610.pdf>, 20.06.2012.

Dirikkan, H. 1996. Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Damping ve Antidamping Önlemler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. İzmir.

Drope, J. M. ve W. L. Hansen. 2006. "Anti-dumping's Happy Birthday?". <http://www.marquette.edu/polisci/documents/Drope2.pdf>, 20.11.2011.

Elele, O. 2008. Uluslararası Ticarete Damping ve Antidamping. Yaklaşım Yayıncılık. Ankara.

Gümüş, M. 2005. "İthalatta Haksız Rekabeti Önleme Aracı Olarak Dampinge Karşı Vergi", E-yaklaşım, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005066682.htm>, 10.11.2011.

Güney Afrika Cumhuriyeti, 2005. 2004 Yılı Raporu. T.C Pretoria Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği.

Gürkan, Ç. 2008. Avrupa Toplulukları'nda Rekabet Hukuku ve Antidamping Hukukunun Temel Kavramlarına Karşılaştırmalı Bir Bakış "Topluluk Menfaati-İlgili Ürün Pazarı-Fiyat Ayrımcılığı-Yıkıcı Fiyat-Hakim Durumun Hukuki Yollara Başvurulması Suretiyle Kötüye Kullanılması". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği

ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara.

Kanatbüken, H. 1995. " Dış Ticarete Damping Uygulamaları Ve Buna Karşı Alınan Önlemler (AT Ve Türkiye Örneği)". Y. Lisans Tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

Krishna, R. "Antidumping In Law And Practice". <http://elibrary.worldbank.org/docserver/download/1823.pdf?expires=1347611634&id=id&accname=guest&checksum=4E99B7FD1BF0732598923D6C4D7403F7>, 20.06.2012.

Peacock, N. 2004. Trade Issues Background Paper: The Impact of Dumping on Trade in Fisheries Products, Food and Agriculture Organization (FAO) of the United Nations, Rome. <http://www.nri.org/projects/fishtrade/issues-dumping.pdf>, 20.06.2012.

Tuncer, S. 2000. "İthalde Gümrük Vergisi Dışında Alınan Vergi, Resim Ve Fonlar", Yaklaşım Dergisi. S.96: 18-26.

Tuncer, S. 2001. "Damping Ve Dampinge Karşı Vergi – I". Yaklaşım Dergisi. S.97: 10-14.

Yücel, B. 1990. " Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Anti-Damping ve Anti-Sübvansiyon Mevzuatı Ve Uygulaması", Maliye Dergisi, S.97.

<http://www.musavirlikler.gov.tr/altdetay.cfm?AltAlanID=476&dil=TR&ulke=l>, 10.10.2011.

<http://www.taxandtradelaw.com/anti-dumpingcountervailingduties.html>,10.10.2011.

<http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=ulusticgundem&icerik=8327E668-D8D3-8566-4520900E67DA3A2E>, 10.10.2011.

[http://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/avrupa_birliginin_verdigi_anti-damping_kararlarina_iliskin_son_gelismeler\(1\).pdf](http://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/avrupa_birliginin_verdigi_anti-damping_kararlarina_iliskin_son_gelismeler(1).pdf), 10.10.2011.

<http://www.ekonomi.gov.tr>,10.10.2011

<http://www.gib.gov.tr>, 10.10.2011.

